

Klimatprogrammet Centerpartiet Umeå

INFÖR KRETSSTÄMMAN 2024

Inledning

Klimatarbetet är inte en höger vänster-fråga. Alla beslutsfattare och medborgare har ett ansvar att agera så att planeten och platsen Umeå blir beboelig för våra barn och barnbarn. År 2022 uppgick Sveriges utsläpp av växthusgaser till 45,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter, exklusive Nettoutsläpp och nettoupptag av växthusgaser från markanvändning (LULUCF). Det är en minskning med 5,3% jämfört med föregående år, men fortfarande krävs ett omfattande klimatarbete för att nå utsläppsmålet om Netto-noll till 2045, och därefter enbart ha minus-utsläpp. Även om uppgiften är gedigen är arbetet i Umeå kommun lågt ifrån ett omöjligt åtagande. Kommunen har mycket goda förutsättningar att i närtid bli klimatpositiv eftersom vi både har möjlighet att minska våra utsläpp samtidigt som de kvarvarande utsläppen med råge kan vägas upp av kolinlagring i skog, jordbruksmark och industriella kolinlagringsprojekt.

Exempel på goda förutsättningar i Umeå kommun:

1. Uppvärmning: En viktig förutsättning är väl utbyggd fjärrvärme baserad på förbränning av avfall och restprodukter från skogen, anläggningar som genererar värme och en betydande mängd fossilfri el. Fjärrvärmesatsningen är kommunens hittills största miljöinsatsning.

2. Industri: Umeå kommun är länets största industrikommun med ett flertal stora företag. Inget av dessa företag baserar sin produktion på fossila bränslen vilket gör att deras bidrag till utsläppen är hanterbara.

3. Skog: Inom kommunens gränser finns drygt 180 000 hektar skog som årligen binder in stora mängder koldioxid. Skogen bidrar samtidigt med råvaror som i ökande utsträckning kan ersätta produkter baserade på fossila råvaror. Råvara för ökat byggande i trä liksom mer restprodukter från skogsnäringen för värme- och elproduktion finns i närområdet.

4. Lokaltrafik: En väl utbyggd lokaltrafik inom tätorten Umeå ger goda förutsättningar ur klimatsynpunkt. Relativ närhet mellan boende, arbetsplatser, service och fritidsaktiviteter gör att många målpunkter kan nås med cykel och till fots. Umeås ambitioner att bygga en "blandstad" har inte bara sociala utan också klimatfördelar.

1. Kolinlagring

Fotosyntesen är den biologiska processen där växter med hjälp av solens strålar omvandlar koldioxid och vatten till biomassa, vilket är grunden för allt liv på jorden. Genom fotosyntesen omvandlas således många miljarder ton koldioxidekvivalenter till fast form varje år. För att kunna tala i termer om "cirkulära system" och "kretslopp" är det viktigt att ha med sig både hur vi kan minska utsläppen av koldioxid, och hur vi kan öka inlagringen av den.

Åtgärder för utsläppsminskningar såväl som åtgärder gällande ökande inbindning i skog och mark är viktiga om vi ska nå netto noll i utsläpp av koldioxid. För att så snabbt som möjligt nå netto noll gäller det att en nedåtgående kurva koldioxidutsläpp möter en uppåtgående kurva med ökad inlagring. Denna inlagring av koldioxid kan förstärkas genom tekniska lösningar som tar bort koldioxid från punktutsläpp.

Att se hela kolcykeln är inte ett sätt att minska trycket på utsläppsminskningar utan är tvärtom viktigt för att ge hopp och framtidstro genom att förstå helheten. Att kunna se realistiska möjligheter att inom ett fåtal år framöver bli en klimatpositiv kommun bör kunna fungera som en stark drivkraft.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå kommun ska arbeta med åtgärder som både minskar utsläppen av koldioxidekvivalenter, såväl som åtgärder som ökar inbindningen av dem, för att nå klimatmålen
2. Att Umeå kommuns information i klimatarbetet gentemot medborgare skall präglas av en helhetssyn och god pedagogik, som möjliggör för alla kommuninvånare att vara delaktiga i arbetet för en klimatpositiv kommun

2. Uppvärmning och elproduktion

Förbränning av fossila bränslen är huvudorsaken till klimatförändringarna, eftersom det frigör det sedan länge bundna kolet ut till atmosfären. I många länder är uppvärmning och energiförsörjning en stor bov i dramat då man väljer att elda kol, gas och olja. För Umeå kommuns del är utgångspunkten däremot bättre. Inom Umeå tätort finns ett väl utbyggt fjärrvärmenät som försörjer staden med värme, där källan är sopor (Dåva 1) och biobränslen (Dåva 2), som båda också producerar betydande mängder el.

Centerpartiet ser gott på utbyggnaden av fjärrvärmen och anser att det är en mycket god miljöåtgärning som gör att vi får ut energi av restprodukter som annars hade byggt sopberg. För de utsläpp som genereras från Dåva måste Umeå Energi betala koldioxidskatt vilket Centerpartiet anser är rätt, och det är rimligt att Umeå Energi ingår i den europeiska handeln för utsläppsrätter.

I Framtiden kan utsläppen från Dåva vändas till negativa utsläpp, fram för allt genom två stora framtidsprojekt – en sorteringsanläggning och projektet "Liquid Wind". Sorteringsprojektet går ut på att sortera bort huvuddelen av plast från avfallsbränslet. Genom att minska plasten i sopförbränningen minskar utsläppen av koldioxidekvivalenter och med det följer sänkta kostnader i form av koldioxidskatt. Projektet Liquid Wind går ut på att samla in koldioxid från biobränsleförbränningen med så kallad CCS-teknik (Carbon Capture and Storage). Den insamlade koldioxiden kan sedan användas både som råvara för tillverkning av fartygsbränsle och som långvarig inlagring. Centerpartiet anser att det är av största vikt att dessa projekt ros i hamn och att Umeå kommun gör sitt för att underlätta etableringen av dem.

Umeå Energi är den dominerande leverantören av el till företag och hushåll inom Umeå kommun. All el som bolaget säljer är fossilfri. Det innebär att den el som används inom Umeå kommuns geografiska område, såsom eluppvärmning, belysning och industriella processer är klimatneutral. Emellertid innebär den ökade efterfrågan av hållbar elproduktion i norra Sverige, till följd av den gröna omställningen, att alla kommuner bör fundera om de kan öka sin produktion. Här anser Centerpartiet att Umeå måste ha en positiv inställning till vindkraftsetablering inom kommungränserna. Vidare bör Umeå Energi se över förutsättningarna för etablering av solcellsparker, gärna på marker som varken är jordbruksmark eller har etablerad skog. Produktionen från solcellsparker kan användas flexibelt, vid torrår kan elen användas för att minska uttaget av vattenkraft så att kraftverksdammarna kan fyllas inför vinterns behov och vid regniga somrar användas för produktion av vätgas.

Det är också angeläget att ta tillvarata spillvärme som uppstår i många industriföretag, särskilt i processindustrin. Alla sådana initiativ minskar behovet av ny energiproduktion.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå Energis ambitioner att i samverkan med andra aktörer investera i en anläggning för utsortering av plast som minskar det fossila innehållet i avfallsbränslet vid Dåva 1.
2. Att Umeå kommun och Umeå Energi arbetar aktivt så att projektet Liquid Wind kan genomföras för Dåva 2 så fort som möjligt.
3. Att Umeå kommun och Umeå Energi ser över möjligheterna att investera i solcellsparker på lågproduktiva marker inom kommunen, om sådana satsningar kan ge rimlig ekonomisk avkastning.
4. Att Umeå kommun aktivt uppmuntrar och ställer krav på installation av solceller på tak vid nyproduktion av bostäder och lokaler.
5. Att Umeå kommun ska ha en välvillig inställning för etablering av vindkraftsparker såväl till havs som land.

3. Flexibilitetstjänster

Med modern datateknik växer det nu fram cirkulära system som gör att el från befintliga produktionsanläggningar kan utnyttjas mycket effektivare, genom smart samarbete mellan olika parter i energisystemet. Detta kallas för flexibilitetstjänster, där överskott och underskott av värme och el vid olika tidpunkter kan utjämnas och prissättas. Det innebär till exempel att elkunder vid vissa tidpunkter kan fungera som elleverantörer. Flexibilitetstjänster är en bra lösning eftersom det är mycket kostsamt att bygga värme- och elproduktionsanläggningar som ska klara de allra största topparna av behov under året.

Ett exempel är den stora sammantagna batterikapacitet som finns i våra elbilar. Genom att låna ut en del av batterikapacitet i bilen när den står inkopplad i laddboxen kan elsystemet stärkas vid tidpunkter med hög belastning. På samma sätt kan det fungera inom värmesektorn, där du som lägenhetsägare ibland kan låna ut en halv grad mot en lägre värmeräkning. Flexibilitetstjänster bygger på att olika parter är villiga att samarbeta vilket naturligt främjas när alla parter blir vinnare.

Centerpartiet i Umeå anser att flexibilitetstjänster bör vara en del av Umeås framtida elsystem. Utvecklingen skulle innebära ett minskat beroende av ett fåtal sårbara produktionsenheter till ett decentraliserat energisystem baserat på många små samverkande enheter. Det skulle dessutom innebära intäkter för elbilsägarna eller bostadsägarna som kopplar upp sig mot tjänsten, samtidigt som elbolaget inte behöver göra lika omfattande investeringar i ny produktion.

Ur klimatsynpunkt är det viktigt att Umeå kommun öppnar upp för dialog med de företag som etablerar sig på flexibilitetsmarknaden. Det är angeläget att kommunen och dess bolag agerar så att nyttan och kontrollen säkras lokalt. För en växande kommun som Umeå kan utveckling av flexibilitetstjänster innebära att det under överskådlig tid inte blir nödvändigt att investera miljarder kronor i ytterligare en panna vid Dåva kraftvärmeverk.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå Energi skall ges i uppdrag att i egen regi, eller i samverkan med annan/andra aktörer, utveckla flexibilitetstjänster som optimerar nyttan för kommunen och dess medborgare.

4. Bostäder och lokaler

Bostäder och lokaler har en betydande inverkan på klimatet genom utsläpp i samband med uppvärmning, nybyggnationer, drift och underhåll, och därför finns det skäl att se över detta ur klimatsynpunkt. Idag har Umeå kommun ett väl utbyggt

fjärrvärmenät där nästan alla flerbostadshus värms upp med bibränslebaserad fjärrvärme. Det gör att uppvärmningens klimatavtryck är lågt.

Nybyggnationer innebär däremot fortfarande en betydande miljöbelastning eftersom betong ännu är det dominerande konstruktionsmaterialet. Tillverkning av cement, som behövs för betongtillverkning, innebär stora utsläpp. Samtidigt är Sverige Europas största producent av träråvara och träbaserade produkter, vilket innebär att det finns goda förutsättningar att öka byggandet i trä. Trä minskar energiåtgången i byggprocessen samtidigt som byggnaderna lagrar kolet så länge som de står kvar. Utvecklingen mot ökad träbyggnation går framåt men alldeles för sakta, så även i Umeå. För de byggnader där Umeå kommun har rådighet, exempelvis skolor eller äldreboenden, bör inte bara konstruktionen utan också interiör byggas med så stor träinblandning som möjligt för att minska klimatutsläppen.

Utveckling av byggnaders energieffektivitet är ett område med stor potential. Umeå kommun har stor påverkansmöjlighet både i sin roll som stor fastighetsägare och vid marktilldelningar. Exempelvis bör man se över möjligheterna att placera solceller på några av de många tak som ägs av Umeå kommun.

Centerpartiet i Umeå vill:

2. Att Umeå kommun i första hand väljer trä i egen nyproduktion av bostäder och lokaler och installera solceller som en av energikällorna.
3. Att Umeå kommun, vid kommunala marktilldelningar alltid ska prioritera aktörer som förbinder sig bygga i trä och nyttja solceller.
4. Att Umeå kommunen ska på lämpliga sätt stimulera till byggande i trä i samverkan med fastighets- och byggbranschens aktörer.

5. Industri

Industrin är en viktig aktör i den gröna omställningen, och just nu pågår flera industrisatsningar i fram för allt norra Sverige för att hitta klimatsmarta lösningar. Umeå kommun är än så länge länets största industrikommun med ett flertal ledande stora företag som bland annat SCA, Ålö, Komatsu Forest, Norrmejerier och Sävar Såg som alla på något sätt arbetar aktivt med att minska klimatavtrycket.

I Umeå kommun står industrin för 11% av de territoriella utsläppen vilket är att betrakta som lite. Att industriföretagen i Umeå står för en liten andel av utsläppen fritar dem å andra sidan inte från fortsatta ansträngningarna med att minska sin klimatpåverkan, även om detta står utanför kommunpolitikens befogenheter att bestämma över.

Samtidigt kan Umeå kommun välja att prioritera nya företag som producerar klimatsmarta lösningar, har en klimateffektiv energianvändning och ambitiösa klimatmål, och som ansöker om att etablera sig här. Det kan exempelvis vara företag som tillverkar hård- eller mjukvara som är viktig i den gröna omställningen, eller

företag som väljer att nyttja sina stora takytor till installation av solceller och så vidare.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå kommun skall vid förfrågningar om industrietableringar prioritera företag och verksamheter som bidrar till klimatnytta.

6. Transport och mobilitet

Den största potentialen för minskade koldioxidutsläpp i Umeå kommun finns inom transportsektorn, eftersom industrin och uppvärmningen redan har en relativt låg klimatpåverkan. Efter att den nuvarande regeringen beslutade att från årsskiftet 2023/2024 minimera inblandning av biobränsle i bensin och diesel, *reduktionsplikten*, har transportsektorn blivit ännu mer utsläppstung. Detta försvårar givetvis Umeå kommuns arbete mot att bli klimatneutral.

Umeå kommun har emellertid höga ambitioner när det gäller att öka andelen persontransporter med buss, cykel och till fots inom tätorten vilket Centerpartiet anser är bra. Samtidigt är det viktigt att åtgärder som tas för att underlätta dessa persontransporter inte försvårar framkomligheten, och därmed tillgången, till offentlig och kommersiell service i centrum. Det kan i stället få negativa konsekvenser i form av motstånd i klimatarbetet.

Elektrifiering av fordonsflottan är en viktig del i att minska transportsektorns utsläpp, både när det gäller persontransporter och tunga transporter. Idag har Umeå kommun målsättningen att staden ska vara klimatneutral till 2030, och övriga kommunen, det vill säga landsbygden, till 2040. Centerpartiet tror å andra sidan att landsbygden har goda förutsättningar att bli klimatneutral före staden, i synnerhet när det kommer till persontransporter. Medelinkomsten är högre på landsbygden än i tätorten vilket ger bättre ekonomiska förutsättningar att skaffa elbil. Nästan alla har därtill tillgång till parkeringsplats eller garage i direkt anslutning till bostaden, och

Exempel på hur den gröna omställningen också går fort fram på landsbygden:

I november 2023 beviljades 16 miljoner kronor till forskningsprojektet LivingLab Tavel sjö – Rödå som syftar till utveckling av autonoma transporter d v s transporter med självkörande fordon. Projektet har utvecklats utifrån en lokal idé om en trafikslinga i form av en åtta (8) där den ena slingan går runt Tavel sjön och den andra slingan runt Rödåbygden. Denna åtta är tänkt fungera både som intern lokaltrafik och som matartrafik till pendlarstråket Umeå-Vindel n. Projektet leds från Lunds universitet och har därmed nationellt intresse. Autonoma fordon kan därmed se dagens ljus tidigare på landsbygden där det tekniskt är mycket enklare än i komplicerad stadsmiljö.

tillräcklig tillgång till el för att installera en laddbox. För alla som pendlar till jobb i tätorten blir driftskostnaderna vid arbetspendling med elbil mycket låga.

För att elektrifiera personbilsflottan i tätorten krävs å andra sidan större insatser. Laddmöjligheterna för flerbostadshus behöver ses över och här bör kommunen initiera samverkansprojekt mellan fastighetsägare, energibolag, företag och andra aktörer för att snabba på utbyggnaden.

Förutom persontransporten står den tunga lastbilstransporten för en stor del av utsläppen. I Umeå kommun handlar det främst om transporter inom skogsindustrin men också av konsumtionsvaror. Hos lastbilstillverkarna pågår nu ett intensivt arbete med att även elektrifiera detta transportmedel. Här gäller det för kommunen och dess bolag att fungera som möjliggörare för elektrifiering av den tunga trafiken.

Trots att elektrifieringsarbetet pågår för såväl persontransporten som för den tunga transporten måste en ökad andel övergå till transport via järnväg. Utbyggnaden av Norrbotniabanan, ökad kapacitet på Botniabanan och utveckling av det öst-västliga stråket från Finland (Vasa) via Umeå till Mo i Rana är angelägna satsningar där hållbara transporter ska ligga i fokus. Attraktiv spårbunden pendlingstrafik mellan Holmsund, Umeå och Vännäs är också viktiga lokala satsningar för att minska vår klimatpåverkan.

Flygtrafiken, som är viktig för en kommun som Umeå, måste också reformeras. För flyg på längre distanser behöver fossila flygbränslen fasas ut för biobaserade alternativ. Om eldrivna flygplan som trafikerar distanser med cirka 40 mil blir verklighet, kan det komma att rita om flygkartan och skapa nya möjligheter för persontransporter i norra Sverige. Här anser Centerpartiet att Umeå Airport skulle passa som ett nav för nya direktlinjer till exempelvis Östersund, Luleå och Vasa. Elflyg för kortare distanser möjliggör en kraftig förstärkning av det regionala transportsystemet i linje med Centerpartiets arbete för ett decentraliserat samhälle.

Centerpartiet i Umeå vill:

2. Att åtgärder för att underlätta ökad andelen persontransporter med buss, tåg, cykel och till fots skall prioriteras. Åtgärder för att minska framkomlighet skall användas med försiktighet.
3. Att Umeå kommun skall i samarbete med AB Bostaden och övriga fastighetsägare ta ett samlat grepp för utbyggnad av fastighetsnära laddmöjligheter för laddbara bilar.
4. Att Umeå kommun prioriterar att upphandla snöröjning från entreprenörer som valt att elektrifiera sin fordonsflotta
5. Att Umeå kommun underlättar för etablering av laddinfrastruktur för tunga fordon
6. Att Umeå kommun skall ta initiativ för att åstadkomma spårbundna pendlingsmöjligheter mellan Umeå och Holmsund.
7. Att Umeå kommun skall investera i cykelbana mellan Umeå och Holmsund.

8. Att Umeå kommun ska verka för att Umeå Airport blir navet för nya flyglinjer med elflygplan, i de fall att elflygplan ska trafikera mellan orter i norra Sverige

7. Skog och skogsnäring

Skogens förmåga att binda kol har en avgörande betydelse för klimatet. Enligt Sveriges officiella statistik om Nettoutsläpp och nettoupptag av växthusgaser från markanvändning (LULUCF) som presenteras av Naturvårdsverket, band marken i Sverige in 41,22 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2022, varav en stor förtjänst är tack vare den växande skogen. Genom att bruka skogen aktivt lyckas Sverige binda in mer koldioxid nu, över tid, än tidigare. Det är bra för klimatet.

I Umeå finns cirka 180 000 hektar skogsmark vilket utgör 0,65% av landet totala skogsareal. Räknat på den genomsnittliga nettoinlagringen i landet binder skogarna i Umeå kommun årligen in cirka 250 000 ton koldioxidekvivalenter. Det kan jämföras med kommunens totala territoriella utsläpp på 344 000 ton koldioxidekvivalenter.

Ur klimatsynpunkt är det viktigt att råvaran som tas ut vid förnygringsavverkning används till långsiktiga produkter såsom byggkonstruktioner eller annat, eftersom det innebär att kolet stannar och inte släpps ut i atmosfären. För de delar av trädet som inte går att använda till byggkonstruktioner bör man i stället ersätta produkter som idag tas fram med hjälp av fossila råvaror, såsom plastprodukter, asfalt, kosmetika eller kläder. Kolet återgår till atmosfären först när träfibern förbränns, därför är det viktigt att förlänga fiberns livslängd i den mån det är möjligt. Exempelvis är det viktigt att återvinna pappersförpackningar så att fibern kan användas flera gånger.

Förutom ökad användning av träråvara kan skogens klimatnytta också öka genom att öka tillväxten för den växande skogen. På lång sikt kan tillväxten öka genom att skogsägaren återplanterar med förädlad plantmaterial som växer fortare, och på redan etablerad skog kan gödsling öka tillväxten.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå kommun bedriver hållbart skogsbruk som främjar tillväxten på sina egna skogsmarker
2. Att Umeå kommun uppmuntrar privata skogsägare att återplantera med förädlad plantmaterial vid avverkning, och gödsla sin skog där det är lämpligt
3. Att Umeå kommun tydligt uttalar att alla skogsägare i kommunen har en viktig roll i klimatarbetet
4. Att Umeå kommun utbildar sina elever om vikten av en cirkulär ekonomi

8. Livsmedelsproduktion

Umeå kommun har, efter Skellefteå kommun, mest åkermark i länet. Hela 5,2% av landarealen är jordbruksmark, vilket gör att Umeå kommun har god potential till livsmedelsproduktion. Trots detta har vi förhållandevis få aktiva lantbrukare vilket beror på bristande lönsamhet inom sektorn.

Ur klimatsynpunkt är det viktigt att den lokalt tillgängliga jordbruksmarken nyttjas fullt ut och inte växer igen. I takt med ett varmare klimat kommer den brukningsbara jorden i världen minska, och redan 2080 estimerar WTO att jordbruksmark i norra Europa kommer vara synnerligen viktig för den globala livsmedelsförsörjningen.

Samtidigt är det viktigt att öka den lokala livsmedelskonsumtionen av andra skäl. Jordbruket i Umeå kommun, liksom i hela norra Sverige, domineras av mjölk- och köttproduktion eftersom vi har goda förutsättningar för det. Att konsumtionen av kött globalt måste minska råder det ingen tvekan om, men att produktionen ska minska inom de nordiska länderna är dock inte en klimatsmart lösning. Svenskt nötkött hade redan 2011 25% lägre klimatpåverkan än genomsnittet i EU, vilket ligger 60% under världsgenomsnittet. Det låga klimatavtrycket är starkt ihopkopplat med vallgrödornas klimateffektiva odlingscykel. Här bör man även ha i åtanke att transporten av livsmedel utgör en relativt liten del av hela varukedjans utsläpp, och därför är det gynnsamt ur ett klimatperspektiv att livsmedel produceras på platser där klimat- och miljöpåverkan är som lägst, exempelvis i Umeå kommun.

Det är således angeläget att den befintliga jordbruksmarken nyttjas av lantbrukare i Umeå kommun. För att stärka lantbrukarnas möjligheter att expandera sin produktion behöver flera politiska lösningar komma på plats, varav få är på kommunpolitisk nivå. Emellertid kan Umeå kommun stärka lönsamheten genom att själv upphandla livsmedel från lokala lantbrukare, och därmed öka efterfrågan. Kommunen bör också arbeta med attityden till näringen och se över taxor och avgifter. Att främja jordbruket skall ingå som en viktig del i Umeå Näringslivs uppdrag.

Det också viktigt att svenskproducerade livsmedel, allra helst lokalproducerade sådana med lågt klimatavtryck, prioriteras före ekologiska livsmedel som producerats med högre klimatavtryck. Den ekologiska livsmedelsproduktionen kräver nära dubbelt så stora arealer för att producera motsvarande mängd livsmedel, vilket är problematiskt när skogar behöver avverkas för att rymma odlingarna.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå kommun skall värna den befintliga jordbruksmarken och därmed inte bebygga den
2. Att Umeå kommun har som långsiktigt mål att all tillgänglig jordbruksmark skall användas för livsmedelsproduktion.

3. Att Umeå kommun upphandlar 80% av sina livsmedel från Sverige, varav 50% närproducerade i syfte att stärka jordbrukens lönsamhet
4. Att Umeå kommun ser över hur taxor och utgifter som åläggs lantbruken kan sänkas
5. Att utländska ekologiska livsmedel inte ska upphandlas till förmån för svenska icke-ekologiska
6. Att främja jordbruksföretagen och de lokala livsmedelsföretagen skall ingå i Umeå Näringsliv uppdrag med för området kompetenta medarbetare

9. Samhällsplanering

En medveten samhällsplanering är viktig av flera skäl, även ur klimatsynpunkt. Umeå kommuns uttalade målsättning om att bygga en blandstad är att betrakta som ett föredöme. Grundidén att det i alla stadsdelar skall finnas bostäder med olika upplåtelseformer, både villor och flerfamiljshus, ett bra utbud av mötesplatser, fritidsaktiviteter, offentlig och kommersiell service som bidrar till trivsel och trygghet och främjar mänskliga kontakter. Denna planeringsfilosofi ska dock inte bara gälla staden Umeå utan också fungera som ledstjärna för de mindre tätorterna liksom kommunens landsbygd.

När det gäller samhällsplanering för Umeå stad är centrala Umeå och universitetsområdet två viktiga noder som behöver tillgång till klimatsmarta färdlösningar. Centrala Umeå är ett regionalt besöksmål och ett stort arbetsplatsområde. Universitetsområdet är kommunens andra starka nod, tillika Norrlands största arbetsplats- och utbildningskluster. Tillgängligheten till dessa två områden måste lösas på ett sätt som både är smidigt och klimatsmart samtidigt som det bidrar till attraktivitet.

För att bibehålla och utveckla ett attraktivt centrum är tillgängligheten avgörande. Samhällsplaneringen måste ta höjd för att på klimatsmarta sätt göra det ännu lättare än idag att besöka centrala Umeå. Centerpartiet anser inte att staden blir attraktiv genom att låta antalet parkeringsanläggningar i centrumfyrcanten bli fler och fler. I stället bör nya parkeringsanläggningar lokaliseras i utkanten av centrumfyrcanten. Genom smarta lokaliseringar och utformning kan anläggningarna utvecklas över tid och nyttjas för mobilitetstjänster.

Träd och gröna ytor binder koldioxid och skapar trivsel. Vi vill se 3-30-300-regeln som norm för att det i alla stadsdelar ska finnas träd som binder koldioxid, men även grönområden som skapar trivsel. Det innebär att alla ska kunna se tre träd från sitt hem, sin skola eller arbetsplats, stadskvarter ska täckas av minst 30 procent träd, och invånare i tätorter ska ha som längst 300 meter till ett grönområde.

Det riktas ibland kritik mot att handeln i Umeå är delad i fyra olika handelsområden – Strömpilen i öster, Söderslätt i söder, Klockarbäcken i väster och Ersboda/Sandbäcken i norr. Centerpartiet tror tvärtom att det innebär stora fördelar eftersom det ger ett basutbud av service i stadens alla delar. Visserligen genererar

det en hel del trafik mellan handelsplatserna men det uppvägs med att många kan gå och cykla till dessa områden. Vi är övertygade om att detta är bättre än stora externa handelsområden långt utanför staden som exempelvis Birsta i Sundsvall där bilen blir ett nästintill krav för de allra flesta.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att grundidén om att bygga en "blandstad" skall fullföljas och fördjupas i kommunens fortsatta utveckling och även innefatta övriga tätorter och landsbygden.
2. Att parkeringsanläggningar ska lokaliseras utanför centrumfyrcanten
3. Att behovet av träd och gröna ytor enligt 3-30-300-regeln ska beaktas i alla översiktsplaner och detaljplaner

10. Konsumtionsbaserade utsläpp

När det gäller de så kallade konsumtionsrelaterade utsläppen, som till stor del baseras på import av varor och tjänster, är det svårare att genom kommunpolitiska beslut få ner utsläppen. En tredjedel av en svensks konsumtionsbaserade utsläpp kommer från inköp av svenska produkter, och två tredjedelar från utländska produkter. Det vill säga varor och tjänster som producerats och importerats från andra länder, samt utlandsresor.

De konsumtionsbaserade utsläppen kan bara till en mindre del påverkas av politiska beslut på kommunal nivå. För Umeå kommun gäller det att göra så klimatsmarta upphandlingar som möjligt, både vad gäller investeringar och i löpande drift av kommunens olika verksamheter. Cirka 60% av de konsumtionsbaserade utsläppen utgörs av enskilda invånares och hushålls inköp av varor och tjänster.

Olika länder har kommit olika långt när det gäller att minska utsläppen vid produktion av produkter. Då vi i Sverige har kommit en bra bit på väg är det i de flesta fall klimatsmart att köpa svenskt. Att handla varor producerade inom EU är i många fall också bättre än import från exempelvis Asien.

Centerpartiet i Umeå anser inte att beslutande församlingar, såsom Umeå kommunfullmäktige, ska lägga sig i enskilda medborgares konsumtionsvanor. Det riskerar i stället en negativ reaktion där färre konsumenter väljer att konsumera hållbart. Samtidigt anser vi att stimulanser som påskyndar gröna investeringar är bra, exempelvis elbilsbonus, solcellsstöd, etableringsstöd för klimatsmarta tekniker, subventionerad kollektivtrafik och så vidare.

Det är också viktigt att Umeå kommun bidrar med korrekt information om vad den enskilda medborgaren kan göra för att minska sitt klimatavtryck. Här är det synnerligen viktigt att råd som innebär stora uppoffringar inte har en försumbar miljönytta, utan att man rådgör där konsumtionsbeteendet kan göra stor skillnad.

Förutom att öka medvetenhet om konsumtionsbaserade utsläpp kan Umeå kommun också ta initiativ att minska dem genom att tillgodose möjligheterna med delningstjänster. Centerpartiet anser därför att fler områden behöver Fritidsbanker eller andra delningstjänster, något som näringslivet på sikt ska kunna etablera själv men som kommunen tills vidare kan tillhandahålla med.

Centerpartiet i Umeå vill:

1. Att Umeå kommun vid upphandling av varor och tjänster ska prioritera produkter med lågt klimatavtryck
2. Att Umeå kommuns information om vad vi som kommuninvånare kan göra för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen skall präglas av saklighet och klimatnytta
3. Att Umeå kommun, i väntan på näringslivet, etablerar fler delningstjänster som exempelvis Fritidsbanken i fler bostadsområden

Bilaga

1. Sammanfattning

Om de planerade satsningarna på sorteringsanläggning och projektet Liquid Wind på Dåva Eco Industrial Park genomförs kommer de territoriella koldioxidutsläppen att minska med 70 respektive 230 000 ton eller totalt 300 000 ton vilket ska jämföras med de totala territoriella utsläppen inom kommunens geografiska område på 344 000 ton. Till detta ska läggas inlagring av 7 600 ton koldioxid i vallodling och cirka 260 000 ton koldioxid i den skogsmark som finns inom kommunens gränser.

De minskade utsläppen genom ovan nämnda projekt på 300 000 ton samt inlagring i skog och jordbruksmark på drygt 260 000 ton summerar till 560 000 ton vilket vida överstiger de 344 000 ton som anges som dagens territoriella utsläpp inom vår kommuns geografiska område. När projekten sorteringsanläggning och Liquid Wind är genomförda och är i full drift kommer Umeå kommun därmed att ha ett positivt klimatnetto på drygt 200 000 ton. Till detta kommer effekter av insatser inom de delområden som tas upp i detta program. Därmed kan kommun bli klimatpositiv på territoriell nivå före 2030.

När det gäller de konsumtionsbaserade utsläppen är det betydligt längre väg att vandra. Kommunen har bara rådighet över dessa utsläpp i form av upphandling av varor och tjänster i den kommunala verksamheten vilket utgör en mindre del. Cirka 60 procent av utsläppen utgörs av hushållens inköp av varor och tjänster. Takten i minskningen av de konsumtionsbaserade utsläppen avgörs dels av hur snabbt hur importvarornas klimatbelastning minskar, dels hur vi Umeåbor förmår att förändra våra konsumtionsvanor.

Ett positivt klimatnetto på territoriell nivå på 200 000 ton (enligt stycke 2 ovan) kompenserar för ca en fjärdedel av dagens konsumtionsbaserade utsläpp vilket underlättar möjligheterna att nå utsläppsmålen enligt Parisavtalet.

Det klimatengagemang som finns, inte minst bland barn och ungdomar, och den samverkansanda som finns hos Umeåborna ger goda förutsättningar för utveckling av aktiviteter som minskar de konsumtionsbaserade utsläppen. Fler delningstjänster, mer återbruk, fler initiativ för cirkulär ekonomi, mer medvetna inköp påskyndar processen.

Även när det gäller att minska de konsumtionsbaserade utsläppen kan vi umeåbor bli ett föredöme.

2. Utgångsläge i siffror

Utsläppen av koldioxid indelas i statistiken i **territoriella utsläpp** (som genereras av verksamheter inom ett geografiskt område) och **konsumtionsbaserade utsläpp** som

uppstår genom offentlig och privat konsumtion. Så här fördelas dessa inom Umeå kommun.

Territoriella utsläpp

På Umeå kommuns hemsida anges de territoriella utsläppen till 344 000 ton koldioxidekvivalenter, vilket innebär 2,65 ton per person och år. Det är klart lägre än genomsnittet i Sverige på 4,5 ton per person.

De territoriella utsläppen 2020 redovisas enligt följande fördelning:

	Ton	Procent
Transporter	145	43
El & fjärrvärme	73	22
Industri	36	10,7
Arbetsmaskiner	34	10
Jordbruk	22	6,7
Produktanvändning	14	4,3
Avfall	5	1,6
Egen uppvärmning av bostäder & lokaler	3	1
Summa	332	100

Sveriges totala utsläpp uppgick 2022 till 45,2 miljoner ton. (Källa: Naturvårdsverket). Umeås utsläpp på 344 000 ton utgör därmed 0,76 procent av landets territoriella utsläpp.

Konsumtionsbaserade utsläpp

Konsumtionsbaserade utsläpp omfattar utsläpp från varor och tjänster som används i Sverige oavsett var utsläppen sker. Enligt Naturvårdsverket uppgick de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen i Sverige år 2021 till 88 miljoner ton vilket motsvarar 8 ton per person. 64 % av dessa utsläpp uppstår i andra länder till följd av svensk konsumtion.

SEI:s (Stockholm Environment Institute) konsumtionskompass anger konsumtionsutsläppen i Umeå kommun till 6 242 kg/person. Multiplicerat med Umeå kommuns 133 000 invånare uppgår det konsumtionsbaserade utsläppen till 830 000 ton. Dessa utsläpp fördelar SEI på följande områden:

	Procent	Ton
Transporter	39	323 700
Livsmedel & restaurang	24	199 200
Boende & möbler	19	157 700
Kultur, sport & fritid	8	66 400
Övrigt	6	49 800
Kläder & skor	4	33 200
Summa	100	830 000